

PRED NAMA JE VRIJEME VELIKIH KOLEBANJA TRŽIŠTA KAPITALA

Sustav će se uvijek prilagođavati novim izazovima i ako nećemo mi prilagoditi svoje poslovne procese i svoj biznis, onda će ga prilagoditi drugi, ali će tada oni preuzeti naš posao i naše tržište

Posljednih tjedana glavne vijesti na tržište kapitala dolaze iz dvaju izvora: prva vijest odnosi se na inflaciju, a objavljuju je statistički zavodi diljem svijeta, dok su druga vijest potezi centralnih banaka. Dominantne vijesti odnose se na američke Federalne rezerve odnosno na Europsku središnju banku. Predsjednica Europske središnje banke nedavno je izvijestila kako će u europodručju do jeseni referentna kamatna stopa doseći 0 posto, odnosno porast će za 0,5 postotnih bodova. Time će europodručje izaći iz osmogodišnjeg razdoblja negativnih kamatnih stopa. Posljedica je to vijesti koje dolaze iz statističkih zavoda, koji svaki mjesec izvješćuju o sve višoj inflaciji.

Prije godinu dana rast inflacije proglašavao se privremenim i tranzitornim. Međutim, svi koji su to tvrdili, danas se ispričavaju zbog krive procjene. Danas imamo podatak da se inflacija približava dvoznamenkastim brojevima, što u razvijenim ekonomijama nije viđeno u posljednjih 40 godina. U Hrvatskoj je dvoznamenkasta inflacija posljednji put bila zabilježena prije 29 godina.

Nakon visoke inflacije nove procjene govore kao će zbog baznog efekta inflacija sljedeće godine biti znatno niža. Ta očekivanja zasnivaju se na vrlo optimističnim očekivanjima oko cijene energenata i hrane. Poznato je da ekonomske krize dovode do nezadovoljstva i eventualno do štrajkova, dok kriza povezana s nedostatkom hrane i energije može dovesti do ozbiljnog revolta građana. Povijest je tu već pokazala svoje okrutno lice pa je danas svaka prognoza više nego ikada obavijena nizom rizika u obliku nekontroliranih događaja. Od duljine rata u Ukrajini preko cijena energenata pa sve do dostupnosti osnovnih namirnica. Kraj ove godine dat će više odgovora na mnoga pitanja, koji će nam omogućiti više saznanja o budućim ekonomskim kretanjima. Kako će se Europa pripremiti za sljedeću zimu i kako će energetski kroz nju proći, bit će veliko pitanje za sve nas.

Tržišta kapitala uvijek su vrlo osjetljiva na razna kolebanja na tržištu i prva unaprijed reagiraju i prije nego što se dogode ekonomske promjene i objave statistički podaci. Tako je valutno tržište već unaprijed reagiralo na najave promjene smjera monetarne politike Europske središnje banke. Euro je u samo nekoliko dana ojačao za jedan posto u odnosu na dolar. Međutim, ubrzo je dolar opet ojačao jer tržište anticipira i dodatno podizanje kamatnih stopa američkih Federalnih rezervi. Euro je tako pao na najnižu razinu u posljednjih dvadeset godina jer se investitori okreću dolaru zbog viših prinosa. Za europski izvoz to možda izgleda kao odlična vijest, međutim, za cijene energenata to će biti dodatan udar na europske proizvođače i potrošače, koji će biti teško neutralizirati.

Američko gospodarstvo po nekim je procjenama u samo pola ove godine izgubilo oko 40 milijardi dolara zbog jačanja dolara u odnosu na euro. Dolar je dosegao najvišu vrijednost u odnosu na

euro u posljednjih 20 godina. To je dovelo do niže konkurentnosti američkih kompanija na svjetskom tržištu i do nižih prihoda. Međutim, protuteža tome jest trenutačni izvoz velikih količina nafte i ukapljenog plina iz SAD-a, što će sigurno kreirati značajne nove prihode, koji će nadoknaditi te gubitke na razini cijele ekonomije.

Prema posljednjim istraživanjima tržišta očekuje se kako će američku ekonomiju iduće godine pogoditi ekonomska recesija. Predviđanje je to čak 70 posto vodećih ekonomista, koji smatraju da će Federalne rezerve u borbi protiv inflacije nastaviti značajno podizati kamatne stope. Naime, ispitanici su mišljenja kako će podizanje kamatnih stopa usporiti potražnju, što će odvesti ekonomiju u recesiju. Povijesno gledajući, američka ekonomska kretanja obično se s određenom odgodom preliju i na Europu, pa tako i na nas. Treba imati na umu da se zaustavljanje inflacije u sadašnjim okolnostima ne odvija po uobičajenoj proceduri, već taj proces izgleda kao da se avion prizemljuje po jakom vjetru i nevremenu.

Tržište kapitala bilo je u uzlaznoj putanji sve do kraja prošle godine. Početkom ove godine burzovni indeksi bilježe negativne rezultate, koji su postali već povijesne činjenice zbog intenziteta i duljine trajanja. Negativni rezultati kretanja burzovnih indeksa početkom godine samo su prethodnica i najava ekonomskih problema koji su pred nama. Burzovni indeksi kretat će se u oba smjera te će nakon lomova biti i razdoblja oporavka, ali će oni biti kratki i slabijeg intenziteta. Burze su krajem prošle godine dosegle povijesno najviše razine i time su cijene kompanija napuhane do razina koje samo čekaju razlog za ispuhivanje. Kako danas ima mnogo razloga za ispuhivanje tržišta kapitala, sve je izglednije da ćemo često gledati epizode korekcije cijena kompanija na niže.

Prema tome, upravljanje rizicima koji su pred nama postaje sve traženija usluga. Recentna ekonomska i politička stvarnost sve više stavlja u prvi plan potrebu za onima koji su sposobni upravljati (ne) predvidljivim rizicima koji nas okružuju. Posljednjih nekoliko godina od pandemije preko *low-for-long* do inflacije mi idemo iz krize u krizu. Izazovi su nikad veći i sustav je iscrpljen te opterećen prolascima kroz različite krize. Ako se pitate može li se više izdržati, odgovor je jednostavno "da". Naime, sustav će se uvijek prilagođavati novim izazovima i ako nećemo mi prilagoditi svoje poslovne procese i svoj biznis, onda će ga prilagoditi drugi, ali će tada oni preuzeti naš posao i naše tržište.

Velika financijska kriza i europska dužnička kriza kreirali su ekonomske politike koje su dovele do stvaranja kapitalnih *buffera*, koji su osigurali otpornost financijskog sustava na nedavne i postojeće izazove. Hoće li to biti dovoljno za buduće izazove? Saznat ćemo vrlo brzo.